

حراج آثار هنری و کارکردهایی که دارد
یا باید داشته باشد

مسئله‌ی حراج

نوشتن تاریخ از پایین

گفت‌وگو با تورج اتابکی
درباره‌ی «تاریخ فرودستان»

با آثار و گفتاری از:

- علی نصیریان
- حسن میرعابدینی
- مهدی غبرایی
- کاظم موسوی بجنوردی
- محمد دهقانی
- علی مصفا
- فریدون مجلسی
- مهری بهفر
- مریم مشرف
- شهین باطنی
- پوران درخشنده
- ناصر فکوهی
- حمیدرضا شش جوانی
- احمد طالبی نژاد

و گفت‌وگوی اختصاصی با امین آلپر
به همراه پرونده‌ای درباره‌ی
شکسپیر و ایران

گفت‌وگو با داریوش آشوری نویسنده، مترجم و اندیشمند ایرانی مقیم فرانسه

مرغِ سحر، سرود ملی ورشکستگان است

با شعر سعدی و حافظ و مولوی
نمی‌توان جامعه‌ی مدرن ساخت

ایرانی که او می‌دید

صفحاتی برای محمدعلی اسلامی ندوشن
که در کانادا رخ در نقاب خاک کشید

یک روز فرشته، روز دیگر اهریمن

گفت‌وگو با داریوش مهرجویی
فیلم‌ساز موج نوی سینمای ایران

راه‌گشای ایرانِ فرهمند

سه دهه پس از «بهرام فره‌وشی» و پژوهش‌هایش

شاهین آریامنش
باستان‌شناس

سی سال پیش در هشتم خردادماه ۱۳۷۱ زنده‌یاد بهرام فره‌وشی فرهنگ‌شناس و متخصص نامی زبان‌های ایرانی چشم از جهان فرو بست؛ پژوهش‌گری که سال‌ها درباره‌ی فرهنگ ایران به پژوهش پرداخت. بهرام فره‌وشی نویسنده و مترجم مقاله‌ها و کتاب‌های ارزنده‌ای است که هر کدام پرتوی نو بر فرهنگ و تاریخ ایران باستان افکنده است.

کتاب ایران‌ویج او گذری ست بر سرگذشت ایرانیان در درازنای تاریخ. کندوکاوی ست ارزنده درباره‌ی خاستگاه و تبار ایرانیان در هزاره‌های دور و دراز که این کوچ‌نشینان از سبزدشت‌ها و سرزمین‌های سرد فرارودان از کنار آمودریا و سیردریا به سوی سرزمین‌های گرم امروزی ایران کوچ می‌کنند. فره‌وشی اگر چه فرهنگ‌شناس و زبان‌شناس بود، با باستان‌شناسی بیگانه نبود و در پژوهش‌هایش از یافته‌های باستان‌شناسی چشم‌پوشی نمی‌کرد چنان‌که در کتاب ایران‌ویج افزون بر استفاده از متن‌های تاریخی، بارها با بهره‌گرفتن از یافته‌های باستان‌شناسی و با دیدی ریزبین و تیزبین، سمت‌وسویی تازه به پژوهش‌های ایران‌شناسی داده است.

کتاب دیگر او ترجمه‌ی کارنامه‌ی اردشیر بابکان، پادشاه بی‌باک ساسانی است که از زبان پارسی میانه به زبان فارسی ترجمه شده است. هدف فره‌وشی از ترجمه‌ی فارسی این کتاب و نیز آوانویسی و شرح واژه‌ها این بوده است که خودآموزی فراهم کند تا دوست‌داران فرهنگ و زبان‌های کهن به‌ویژه دانشجویان از آن برای یادگیری زبان پهلوی ساسانی بهره‌برند. فرهنگ زبان پهلوی و فرهنگ فارسی به پهلوی دو کتاب گران‌سنگ دیگر اوست که دربردارنده‌ی ده هزار واژه‌ی پهلوی است. اگر چه امروز به کوشش دکتر یدالله منصوری کتاب گران‌سنگ و پربار فرهنگ زبان پهلوی در پنج جلد منتشر شده است، این دو کتاب فره‌وشی در زمان خود اثری سترگ در زمینه‌ی زبان پهلوی بوده است.

کتاب هنر ایران در دوران پارسی و ساسانی نوشته‌ی ژمن گیرشمن، باستان‌شناسی فرانسوی، را می‌توان از

کتاب‌های ماندگاری قلمداد کرد که فره‌وشی به زبان فارسی ترجمه کرده است. این کتاب که برآیندی از سال‌ها بررسی و کاوش و پژوهش باستان‌شناسی رمن گیرشمن است هنوز نیز یکی از کتاب‌های گران‌سنگ درباره‌ی باستان‌شناسی و هنر ایران در دوره‌ی اشکانی و ساسانی است که نویسنده در آن با دانش گسترده‌ی خویش هنر ایران را با هنر همسایگان‌اش سنجدیده و رخنه‌ی فرهنگ و هنر ایران زمین را در دیگر سرزمین‌ها به خوبی نشان داده است که خوش‌بختانه بهرام فره‌وشی اهمیت آن را دریافته بود و ترجمه‌ی درخور از آن به زبان فارسی انجام داده بود. این کتاب و دیگر کتاب‌ها و مقاله‌هایی که فره‌وشی نگاشت و ترجمه کرد راه‌گشای پژوهش‌گران فرهنگ و تمدن ایران فرهمند است و هنوز نیز هر پژوهش‌گری از خوان دانش او خوشه‌ها می‌چیند.

زبان‌شناسی بی‌مانند

هشتم خرداد، سی سال از وداع با «بهرام فره‌وشی» گذشت

شیمای جعفری دهقی

استادیار فرهنگ و زبان‌های باستانی دانشگاه ولایت ایران‌شهر

بهرام فره‌وشی، استاد زبان‌های باستانی ایران در دانشگاه تهران، در فروردین ۱۳۰۴ در ارومیه زاده شد و در هشتم خرداد ۱۳۷۱ در سن خوزه چشم از جهان فرو بست. او تحصیلات ابتدایی و دبیرستان خود را در شهر اصفهان به پایان رساند و در سال ۱۳۲۳ به تهران رفت. در دانشگاه تهران ادبیات فارسی و فرانسه را هم‌زمان آموخت و به تدریس در مدارس تهران پرداخت. در دانشگاه تهران با مرحوم ابراهیم پورداوود آشنا شد و به تشویق او در سال ۱۳۳۶ به پاریس سفر کرد تا بتواند در محضر استادیانی هم‌چون بنونیست، دومناش و گربن تحصیل کند. فره‌وشی در مدرسه‌ی علمی مطالعات پیشرفته (École Pratique des Hautes Étude) در پاریس فرهنگ و زبان‌های باستانی ایران را فرا گرفت و پایان‌نامه‌ی خود را که درباره‌ی دینکرد ششم بود به پایان رساند. پس از آن به ایران بازگشت و در دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران به تدریس مشغول شد. افزون بر تدریس، او هم‌کاری خود را با نگاه ترجمه و نشر کتاب آغاز کرد و به ترجمه و نشر آثار مربوط به حوزه‌ی تخصصی خود پرداخت و مدیریت انتشارات دانشگاه تهران و مؤسسه‌ی پژوهش‌های تاریخی را نیز بر عهده داشت. نوشته‌ها و پژوهش‌های فره‌وشی

موضوعات مختلفی از جهان و فرهنگ ایرانی را در بر می‌گیرد. او در اثری نسبتاً حجیم، فرهنگ پهلوی-فارسی را در سال ۱۳۴۶ منتشر کرد. این فرهنگ حدود ده هزار واژه دارد و از نظر شمار مدخل‌ها و دامنه‌ی کار غنی‌تر از فرهنگ‌های پیشین است با این حال، ایرادی که پژوهش‌گران از جمله درسندن بر این اثر گرفته‌اند این است که بسامد واژه و متنی که در آن به کار رفته ذکر نشده. هم‌چنین، در این فرهنگ شاهد مثال برای واژه‌ها نیامده است. شیوه‌ی آوانگاری در فرهنگ پهلوی-فارسی قدیمی و به شیوه‌ی بارئلمه است؛ یعنی صورت املایی مبناي تلفظ واژه‌ها قرار گرفته شده است. فره‌وشی اثر مشابه دیگری با عنوان فرهنگ فارسی-پهلوی در سال ۱۳۵۲ منتشر کرد. او در پیش‌گفتار این فرهنگ نوشته است که کتاب را بر مبنای اثر پیشین خود یعنی فرهنگ پهلوی-فارسی نوشته است. فره‌وشی سپس متن پهلوی کارنامه‌ی اردشیر بابکان را که متنی تاریخی است به فارسی ترجمه و منتشر کرد. او انگیزه‌ی خود را از فراهم کردن کارنامه‌ی اردشیر بابکان تهیه‌ی یک خودآموز پهلوی عنوان کرده، ترجمه‌ی فارسی

متن پهلوی را به همراه روایت شاهنامه‌ی فردوسی تطبیق داده و در این اثر آورده است. همانند آثار پیشین فره‌وشی یکی از کاستی‌های این اثر، کهن‌گرایی در آوانویسی متن پهلوی است. از فره‌وشی آثار پژوهشی و ترجمه‌های دیگری نیز به جای مانده که نشان از اشتیاق وافر او به ایران و زبان فارسی است. ترجمه‌ی رابینسون کروزونه، ترانه‌های شرقی و افسانه‌های الجزایری از جمله ترجمه‌های فره‌وشی به شمار می‌روند. واژه‌نامه‌ی خوری و راهنمای گردآوری گویش‌ها و گردآوری یادداشت‌هایی درباره‌ی حدوداً صد و پنجاه گویش ایرانی از جمله آثار ارزشمند او در زمینه‌ی مطالعات گویش‌شناسی است. بهرام فره‌وشی، همان‌گونه که شرح زندگی و آثار او گواهی می‌دهد، دوست‌دار ایران و فرهنگ ایرانی بود و سال‌ها در این راستا تلاش کرد. روان‌اش مینوی باد و جای‌گاه‌اش در روشنایی بی‌کران.

